

XÂY DỰNG HỆ GIÁ TRỊ ĐẠO ĐỨC CHO HỌC VIÊN Ở CÁC HỌC VIỆN, NHÀ TRƯỜNG TRONG QUÂN ĐỘI HIỆN NAY

ĐẶNG VĂN HOÀNG*

Ngày nhận bài: 17/05/2017; ngày sửa chữa: 18/05/2017; ngày duyệt đăng: 31/05/2017.

Abstract: Building system of moral values for learners at military institutions, schools in current period is an important task to ensure that the development of the personality of learners is in the right direction and in line with standards of revolution morality. Also, the article proposes solutions to build system of moral values for learners at military institutions, schools in current period with aim to meet the requirements of education reform.

Keywords: Moral value system, students, military schools.

1. Xây dựng hệ giá trị đạo đức (XDHGTĐĐ) cho học viên (HV) các học viện, nhà trường quân đội hiện nay và những vấn đề đặt ra

Đạo đức là tổng thể những quy tắc, nguyên tắc, chuẩn mực xã hội, nhờ đó mà con người (chủ thể) tự giác điều chỉnh hành vi của mình sao cho phù hợp với lợi ích của con người và tiến bộ xã hội trong mối quan hệ giữa con người với con người, con người với xã hội. Đạo đức của HV ở các học viện, nhà trường trong quân đội được thể hiện ở việc giác ngộ và chấp hành tốt các nguyên tắc, quy tắc, chuẩn mực xã hội, nhất là pháp luật nhà nước, điều lệnh, điều lệ và kỉ luật quân đội, các quy định của nhà trường, mệnh lệnh, chỉ thị của người chỉ huy; hoàn thành tốt chức trách, nhiệm vụ theo mục tiêu yêu cầu - đào tạo của các học viện, nhà trường đã xác định. Vì thế, quá trình tác động sư phạm đối với HV ở các nhà trường quân sự hiện nay đặc biệt coi trọng công tác giáo dục, XDHGTĐĐ cho mỗi HV. Đồng thời, phát huy tốt vai trò và chức năng của đạo đức làm cơ sở để phát triển toàn diện nhân cách HV, giúp cho mỗi HV cũng như các tập thể HV luôn hoàn thành tốt mục tiêu năm học, khóa học. Khắc phục triệt để khuynh hướng xem nhẹ đạo đức và nhiệm vụ giáo dục, rèn luyện đạo đức của các lực lượng sư phạm trong ở các HV, nhà trường, nhất là đội ngũ giảng viên và cán bộ trực tiếp quản lí HV.

Thực tiễn cho thấy, các học viện, nhà trường trong quân đội đã thường xuyên quan tâm, chú trọng lãnh đạo, chỉ đạo các cơ quan chức năng, các đơn vị quản lí HV làm tốt công tác XDHGTĐĐ cho HV, cùng những nỗ lực của các chủ thể giáo dục và vai trò tích cực tự rèn luyện của mỗi HV đã tạo ra những bước phát triển mới về đạo đức. Song, hiện nay trước những diễn biến phức tạp của tình hình KT-XH và sự chống phá quyết liệt của các thế lực thù địch đối với cách mạng Việt Nam trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội.

Đặc biệt về tư tưởng, đạo đức, lối sống dẫn đến sự biến động thang giá trị đạo đức, có nhiều giá trị đạo đức mới hình thành, trong đó có một số yếu tố tiêu cực tác động, ảnh hưởng tới môi trường đạo đức trong các học viện, nhà trường quân đội. Vì vậy, đã xuất hiện một số HV có nhận thức lệch lạc, lối sống cơ hội, thực dụng, giảm sút niềm tin, suy giảm đạo đức cách mạng... Do đó, yêu cầu bức thiết hiện nay là phải XDHGTĐĐ nhằm không ngừng bồi dưỡng những phẩm chất, đạo đức cách mạng cho HV ở các học viện, nhà trường bảo đảm khi ra trường HV có đầy đủ trình độ năng lực và phẩm chất đạo đức cách mạng, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ của quân đội trong tình hình mới.

2. Giải pháp XDHGTĐĐ cho HV các học viện, nhà trường quân đội hiện nay

2.1. Nâng cao nhận thức, trách nhiệm và năng lực của các tổ chức, các lực lượng sư phạm ở các học viện, nhà trường quân đội trong giáo dục và XDHGTĐĐ cho HV. Đây chính là điều kiện tiên quyết đảm bảo cho mỗi cá nhân có XDHGTĐĐ đúng đắn, đáp ứng tốt mục tiêu, yêu cầu GD-ĐT của mỗi nhà trường và thực tiễn hoạt động quân sự. Vì vậy, để làm tốt công tác giáo dục, XDHGTĐĐ cho HV đòi hỏi các tổ chức, các lực lượng, đặc biệt là các tổ chức đảng phải có nhận thức rất sâu sắc, trách nhiệm cao và năng lực tốt trong công tác giáo dục, định hướng đạo đức cho HV. Theo đó, cần phải thường xuyên giáo dục, quản lí, kiểm tra HV về đạo đức, lối sống; xây dựng được bộ thang giá trị về đạo đức chuẩn chung của HV đào tạo sĩ quan trong quân đội và những giá trị riêng theo đúng tính chất, chuyên môn đào tạo của từng trường; bồi dưỡng cho HV những quan điểm, nguyên tắc, chuẩn mực đạo đức cách mạng của người cán bộ quân đội theo tư tưởng, đạo đức, phong cách

* Học viên hệ sau đại học, Học viện Chính trị

Hồ Chí Minh và quan điểm của Đảng, giúp họ tự giác tiếp nhận, phấn đấu rèn luyện và tuân theo những yêu cầu của đạo đức mới. Thông qua quá trình giáo dục, định hướng làm chuyển hoá các nguyên tắc, các chuẩn mực đạo đức mới, mà cốt lõi là tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh thành nhu cầu, động cơ, niềm tin và thói quen hành vi đạo đức của mỗi HV.

Muốn vậy, các lực lượng giáo dục, định hướng cần làm tốt trên cả hai phương diện cơ bản là: truyền đạt và nêu gương; tích cực đổi mới nội dung, hình thức và phương pháp trong giáo dục định hướng đạo đức cho HV theo hướng đa dạng về nội dung và phong phú về hình thức; gắn sát giữa lí luận với thực tiễn hoạt động quân sự của HV, phù hợp với tính chất, nhiệm vụ và mô hình GD-ĐT của các nhà trường. Đồng thời, tăng cường giáo dục, định hướng đạo đức cho HV thông qua hoạt động thực tiễn. Bởi lẽ, thực tiễn luôn luôn là tiêu chuẩn, là thước đo để đánh giá trình độ nhận thức, giá trị, chuẩn mực đạo đức của người cán bộ quân đội. Vì vậy, quán triệt quan điểm thực tiễn trong giáo dục, định hướng đạo đức cho HV là yếu tố rất quan trọng, thiết thực nâng cao chất lượng của chính công tác định hướng đạo đức cho HV. Việc tổ chức hoạt động thực tiễn phải đảm bảo dân chủ, tính khoa học, nhất quán trong nội dung giáo dục và tăng cường rèn luyện, thử thách, phù hợp với mỗi lĩnh vực, nhiệm vụ cụ thể của từng đối tượng, từng giai đoạn trong quá trình đào tạo, trên cơ sở kết hợp chặt chẽ giữa giáo dục với rèn luyện thực tiễn trong môi trường quân sự, sự phạm của mỗi nhà trường thì các phương pháp giáo dục, định hướng cơ bản, thuyết phục, nêu gương mới thực sự phát huy được hiệu quả trong giáo dục đạo đức của HV ở các nhà trường quân đội hiện nay.

2.2. Chủ động trong xây dựng và phát huy tốt vai trò môi trường chính trị, đạo đức, văn hoá sự phạm quân sự ở các nhà trường trong XDHGTĐĐ cho HV. Môi trường chính trị, đạo đức, văn hoá sự phạm quân sự ở các nhà trường quân đội có tác động thường xuyên, trực tiếp, toàn diện, có ý nghĩa quyết định đến quá trình giáo dục, XDHGTĐĐ cho HV. Đó chính là môi trường chủ yếu mà HV sống, học tập, rèn luyện trong quá trình học tập tại trường, tiếp nhận, nâng cao, trau dồi trình độ nhận thức chính trị, tình cảm cách mạng, ý chí quyết tâm, đồng thời cũng là môi trường để họ thể hiện phẩm chất đạo đức của mình thông qua những hoạt động cụ thể. Do đó, chủ động trong xây dựng và phát huy tốt vai trò của môi trường chính trị, đạo đức, văn hoá sự phạm quân sự trong ĐHGTTĐĐ cho HV ở các nhà trường càng trở nên quan trọng hơn bao giờ hết. Muốn vậy, quá trình

xây dựng và phát huy cần phải căn cứ vào mục tiêu, yêu cầu đào tạo, nhiệm vụ, điều kiện, khả năng thực tiễn của đơn vị và những đặc điểm tâm lí cá nhân của mỗi HV để có nội dung, biện pháp, hình thức xây dựng cho phù hợp, hiệu quả. Thực tiễn đó đòi hỏi mục tiêu yêu cầu đào tạo phải phù hợp, không nên quá cao và cũng không nên hạ thấp yêu cầu. Phải tiến hành công tác giáo dục, định hướng thường xuyên, thông qua tất cả các hoạt động cụ thể, trong học tập, rèn luyện, cũng như các sinh hoạt khác. Phải chăm lo xây dựng đội ngũ cán bộ chủ trì, chuyên trách đủ năng lực chuyên môn, phẩm chất chính trị, đạo đức tốt, để tiến hành giáo dục phải có hình thức phong phú, nội dung sâu sắc, vận dụng vào các đối tượng cụ thể sáng tạo, linh hoạt. Phát huy vai trò tiên phong gương mẫu của cán bộ, đảng viên trong sinh hoạt, học tập, rèn luyện. Đồng thời, chủ động trong xây dựng, phát huy tốt vai trò của môi trường chính trị, đạo đức, văn hoá sự phạm quân sự đòi hỏi phải quán triệt quan điểm đồng bộ, toàn diện; xây dựng hệ thống giá trị đạo đức sát thực, hệ thống các quan hệ và hành vi đạo đức trong sáng, lành mạnh, hoàn thiện và phát huy vai trò của các thiết chế văn hoá - đạo đức. Trong đó, chú trọng xây dựng quan hệ đạo đức giữa các HV; các tập thể tổ, lớp; giữa cán bộ - HV; HV - giáo viên; giữa các tập thể sự phạm.

Tập thể HV vững mạnh toàn diện đòi hỏi nội bộ phải đoàn kết, cùng chung chí hướng, mục tiêu, cùng nhau khắc phục khó khăn trong học tập, rèn luyện, cùng chống tiêu cực...; phải là nơi mỗi HV không chỉ coi mình là một thành viên mà còn luôn tự giác biến mình thành chủ thể tích cực tham gia xây dựng tập thể. Trong xây dựng tập thể HV hiện nay phải chú ý xây dựng cả những “quan hệ chính thức” và “không chính thức” phù hợp với điều kiện HV, khuôn khổ của quân đội. Mặt khác, phải làm tốt công tác định hướng, điều khiển dư luận trong tập thể HV, phát huy dân chủ và tăng cường kỉ luật, thực hiện nghiêm các chế độ nền nếp quy định.

2.3. Kết hợp chặt chẽ giữa XDHGTĐĐ, kiên quyết đấu tranh với những tư tưởng đạo đức sai trái và mọi biểu hiện của chủ nghĩa cá nhân. Quá trình giáo dục, XDHGTĐĐ cho HV ở các nhà trường quân đội hiện nay phải hướng vào thực hiện thắng lợi nhiệm vụ chính trị của Đảng, nhiệm vụ xây dựng quân đội trong điều kiện mới gắn với chức trách, nhiệm vụ của mỗi người. Song cũng cần phải nhận rõ và kiên quyết đấu tranh chống lại những quan điểm tư tưởng, hành vi sai trái, những hành động, việc làm trái với luân thường đạo lí, truyền thống dân tộc của con người Việt Nam, những tư tưởng đi ngược lại với những

nguyên lý đạo đức Mác-Lênin, đạo đức Hồ Chí Minh. Cần tăng cường kết hợp chặt chẽ giữa “xây” và “chống”. Thực tiễn trong những năm vừa qua, trên mặt trận đấu tranh tư tưởng, đạo đức, lối sống, có một số HV đã bị xa ngã trước uy lực của đồng tiền, của chủ nghĩa thực dụng làm phai nhạt lí tưởng, tha hoá về đạo đức. Trước tình hình phức tạp và thực tế của HV, yêu cầu bức thiết đặt ra mỗi HV phải tích cực tu dưỡng, rèn luyện nâng cao bản lĩnh chính trị, lập trường giai cấp để chủ động tự bảo vệ mình, đồng thời các cấp uỷ, chỉ huy đơn vị phải tăng cường quản lí, kiểm tra, giám sát để nắm chắc tình hình tư tưởng và hoạt động, diễn biến của HV, chủ động có biện pháp ngăn ngừa những tác động tiêu cực trái với đạo đức lối sống của xã hội mới, của môi trường quân đội. Nếu có biểu hiện sai trái trong tư tưởng, đạo đức, lối sống phải tìm ra nguyên nhân cơ bản để có biện pháp, phương hướng khắc phục, sửa chữa, tránh để ảnh hưởng ra môi trường sư phạm của mỗi nhà trường quân đội. Kiên quyết xử lí các trường hợp vi phạm một cách thích đáng để góp phần xây dựng môi trường đạo đức, văn hoá, trong sạch lành mạnh để “nuôi dưỡng”, phát triển đạo đức cho mỗi HV. Mặt khác, các chủ thể giáo dục phải thường xuyên quan tâm, kiểm tra, uốn nắn, định hướng việc tự học tập, tự rèn luyện của HV cho phù hợp với từng giai đoạn, từng bộ môn cho phù hợp. Cần phải tạo ra một môi trường khoa học thực sự để kích thích nhu cầu chiếm lĩnh tri thức của HV cũng như tạo ra một môi trường chính trị, văn hoá trong sạch, lành mạnh, kích thích nhu cầu tu dưỡng phẩm chất chính trị, đạo đức của họ.

2.4. Phát huy vai trò tích cực, chủ động trong tự XDHGTTĐĐ của mỗi HV. Đây là một trong những vấn đề có tầm quan trọng đặc biệt. Bởi lẽ, ĐHGTTĐĐ trước hết được nhận thức như một quá trình tích cực lựa chọn của mỗi cá nhân đối với các giá trị đạo đức xã hội. Mặt khác, sự hình thành các phẩm chất xã hội của mỗi người không thể thiếu vai trò cá nhân. Tính tích cực cá nhân là một trong hai mặt cấu thành tính thống nhất của quá trình phát triển đạo đức cách mạng. Tính tự giác, khả năng tự điều chỉnh hành vi là những nhân tố không thể thiếu được trong sự phát triển đạo đức cách mạng của người HV. Trên thực tế, những chuẩn mực giá trị đạo đức, nhất là những chuẩn mực gắn với quân đội cách mạng và đặc thù hoạt động của HV đang đào tạo để hình thành nhân cách người cán bộ chính trị không thể hình thành tự phát ở ngoài mỗi HV, mà chúng chỉ có thể là sản phẩm của quá trình tự giác tu dưỡng, rèn luyện bền bỉ không ngừng của họ. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ rõ: “Đạo đức cách mạng không phải từ trên trời sa xuống. Nó do

đấu tranh, rèn luyện bền bỉ hàng ngày mà phát triển và củng cố. Cũng như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong” [1; tr 612].

Điều đó cho thấy, cùng với sự định hướng của các tổ chức và vấn đề xây dựng môi trường đạo đức thì vai trò tự giác, năng động để tự định hướng của mỗi HV là hết sức cần thiết và càng không thể thiếu được. Điều đó đòi hỏi, cần phải tích cực tạo ra động cơ, mục đích học tập, rèn luyện đúng đắn cho HV khắc phục những tiêu cực trong học tập, rèn luyện. Phải làm cho mỗi HV hiểu được mục tiêu yêu cầu đào tạo, mà mục tiêu bao trùm nhất là đào tạo ra những sĩ quan, những cán bộ, đảng viên trong quân đội đáp ứng được yêu cầu xây dựng quân đội trong tình hình mới, đáp ứng được yêu cầu mới của cách mạng. Đi đôi với việc giáo dục, tạo ra mục đích, tích cực cần phải khắc phục những biểu hiện “cơ hội”, “bình quân chủ nghĩa” trong học tập, rèn luyện. Chính những biểu hiện này là một lực cản đối với sự phát triển nhận thức, tình cảm và ý chí quyết tâm của HV. Đồng thời, cần phải nâng cao năng lực tự giáo dục, tự rèn luyện cho HV tức là phải hướng dẫn họ biết cách lựa chọn những tri thức cơ bản, thiết thực, trang bị cho họ phương pháp tiếp cận khai thác tài liệu, lựa chọn tri thức phù hợp để tiếp thu. Con đường ngắn nhất để có chất lượng tự học, tự giáo dục của HV, chính là trang bị cho họ thể thống phương pháp khoa học, phù hợp với từng đối tượng. Không chỉ trong tiếp nhận tri thức mà ngay trong rèn luyện tình cảm, ý chí quyết tâm để nâng cao nhận thức chính trị cũng thế. Bởi vì, chủ nghĩa đế quốc đang điên cuồng chống phá chúng ta trên nhiều lĩnh vực đặc biệt là tư tưởng, đạo đức lối sống... để thực hiện âm mưu phá hoại đó chúng dùng nhiều thủ đoạn, coi trọng các kênh truyền tin như đài, loa, truyền hình, trên Internet... Vì vậy, phải trang bị phương pháp sàng lọc thông tin cho HV, tạo ra sức “đề kháng” với những thông tin sai trái. □

Tài liệu tham khảo

- [1] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 11) (2011). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [2] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 9) (2011). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [3] Tổng cục Chính trị quân đội nhân dân Việt Nam (1975). *Hồ Chí Minh với lực lượng vũ trang nhân dân*. NXB Quân đội nhân dân.
- [4] Đảng Cộng sản Việt Nam (2016). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [5] Cao Xuân Trung (2000). *Tâm lí học sư phạm quân sự*. NXB Quân đội nhân dân.